

A man with short, light-colored hair is shown in profile, looking towards the left. He is wearing a dark jacket. The background is a textured, reddish-brown wall with some rivets or bolts. The entire image is overlaid with a semi-transparent red filter.

ZA 10.03.18 - CONCERTZAAL

ANTWERP SYMPHONY ORCHESTRA

O.L.V. GIANCARLO ANDRETTA

STEVEN OSBORNE (PIANO)

De vier temperamenten

CCHA.BE

ZA 10.03.18 - CONCERTZAAL

ANTWERP SYMPHONY ORCHESTRA

O.L.V. GIANCARLO ANDRETTA

STEVEN OSBORNE (PIANO)

De vier temperamenten

PROGRAMMA

Franz Liszt (1811-1886)

Les préludes

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Pianoconcerto nr. 4 in G, opus 58

I. Allegro moderato

II. Andante con moto

III. Rondo (Vivace)

Pauze

Carl Nielsen (1865-1931)

Symfonie nr. 2, opus 16, 'De vier temperamenten'

I. Allegro collerico

II. Allegro comodo e flemmatico

III. Andante malincolico

IV. Allegro sanguineo

FRANZ LISZT - LES PRÉLUDES

Toen Franz Liszt in 1823 als prille tiener met zijn familie naar Parijs verhuisde om er zich te vervolmaken als klaviervirtuoos, ging een literaire wereld voor hem open. Vooral zijn leeservaringen omstreeks de Julirevolutie van 1830 voedden zijn intellectuele en culturele opgang. In de Parijse salons debatteerden schrijvers en hun lezers over de draagkracht van emotie en sentiment en werden klassieke vormen en tradities in vraag gesteld. Subjectieve gevoelens, het 'echte' leven en de 'spontane' ervaring waren thema's van de dag. Literair Frankrijk maakte zich op voor de romantiek.

De jonge Liszt, wiens letterkundige interesse tot dan beperkt was tot de bijbel en taaië religieuze traktaten, raakte geobsedeerd door de nieuwste ontwikkelingen op literair gebied. Liszt, die naar eigen zeggen 'noten kon schrijven alvorens ik een van de letters van het alfabet kon noteren', las alles wat los en vast zat: *"De laatste twee weken zijn mijn geest en mijn vingers onafgebroken aan het werk geweest als twee verdwaalde zielen. Homeros, de bijbel, Plato, Locke, Byron, Hugo, Lamartine, Chateaubriand, Beethoven, Bach, Hummel, Mozart en Weber: ze zijn allemaal bij mij. Ik studeer ze, mediteer over hun uitspraken, verslind hen met gretigheid. En daarnaast studeer ik vier tot vijf uur per dag. Ah! Als ik hier niet gek van wordt, dan zal er spoedig een echt kunstenaar in mij opstaan."*

Liszts muzikale pleidooi voor het verwerken van literaire impressies in 'symfonische gedichten' is dus grotendeels te verklaren vanuit zijn leeswoede. Liszts symfonische gedichten zijn dus geen autonome, 'abstracte' composities, maar geïnspireerd door literaire of picturale thema's. *Ce qu'on entend sur la montagne* werd gebaseerd op een gelijknamig gedicht van Hugo, de *Faust-* en *Dantesymfonie* zijn leesbaar literaire muziek. Toch zijn deze symfonische gedichten zelden ook illustraties. In tegenstelling tot wat vaak beweerd wordt, 'stellen' deze composities niet echt iets 'voor': volgens Liszt was muziek boven elke illustratie verheven. De voorwoorden die hij aan de uitgave van elk symfonisch gedicht liet voorafgaan, zijn niet zozeer

beschrijvingen van wat de muziek 'vertelt', maar oriënterende essays waarin hij de voedingsbodem of 'inhoudelijke context' van zijn werken uitlegt.

Les préludes, Liszts bekendste symfonische gedicht is een bijwijlen kletterende en zalvende orkestfantasie waarin één enkel aanstekelijk thema het hele orkest op sleeptouw neemt. In een eerste leven was dit werk de ouverture tot een cantate naar het esoterische dichtwerk van Joseph Autran over de vier elementen (water, aarde, vuur en lucht). Van de cantate kwam niets in huis en van de oorspronkelijke ouverture hield Liszt enkel het basismateriaal over. In zijn nieuwe vorm verwijst *Les préludes* naar een gedicht van Alphonse de Lamartine over de menselijke lotsbestemming. Uit het voorwoord tot de partituur: '*wat is ons leven anders dan een reeks van preludes op de onbekende hymne, waarvan de eerste en plechtige noten geïntoneerd worden door de dood?*' Het leven als een reeks contrasterende preludes: Liszt gooit na de langzame introductie het trotse hoofdthema, een liefdestafereel, een storm, een natuurlandschap en een oorlog in de strijd om ten slotte opnieuw het hoofdthema aan te heffen. Liszts triomfantelijke climax is de extatische verbeelding van De Lamartines christelijke visies op het levenseinde.

LUDWIG VAN BEETHOVEN - VIERDE PIANOCONCERTO

Al vanaf de eerste maat de aandacht van de luisteraar trekken: het was een van Beethovens specialiteiten. Wereldberoemd is de opening van zijn Vijfde symfonie: een hamerende figuur die neerploft op een lang aangehouden noot. Maar dat het bij Beethoven ook helemaal anders kan, bewijzen de eerste noten van zijn *Vierde pianoconcerto*. Waar de symfonie opent met strijkers in fortissimo, gaat het concerto van start met enkel een fluisterzachte pianoklank. Het was niet de eerste keer dat Beethoven de intrede van zijn solist verrassend uittekende. Zo zet de piano in zijn eerste twee pianoconcerto's – na een orkestrale introductie – niet in met een herhaling van de gespeelde thema's (zoals gebruikelijk), maar met nieuw materiaal. Maar in het *Vierde pianoconcerto* toonde hij zich toch echt innovatief, niet alleen door

meteen met de solist in te zetten, maar dat bovendien te doen met lieflijk gestemde, zoete akkoorden. Het intimistische en poëtische akkoordenpatroon van amper vijf maten haakt zich meteen in het geheugen en levert – samen met de harmonisch buitenaardse respons van het orkest: nog stiller, in pianissimo – misschien wel de mooiste opener uit de concertliteratuur op.

Beethovens *Vierde pianoconcerto* is een gesofisticeerd concerto, waarvan de muzikale fijngevoeligheid ingefluisterd werd door de veranderende instrumentenbouw. Dit concerto werd namelijk gecomponeerd voor de nieuwe, zes octaven omspannende Weense piano's: instrumenten die niet enkel een groter bereik hadden, maar ook een groter dynamisch spectrum bezaten. Voor de componist, die met dit concerto een nieuw arsenaal aan dynamische finesses aanboorde, was dit concerto dan ook een soort muzikaal experiment. Daarop wijst niet alleen het pianistiek virtuoze vlinderwerk, maar ook de expressieve veelzijdigheid. In de openingsbeweging bijvoorbeeld schippert Beethoven meermaals tussen briljant rinkelende loopjes en korte, dromerige intermezzo's.

Ook in het langzame deel wordt het klankenspectrum van de piano aangeboord. De beweging werd wel eens vergeleken met de mythe van Orpheus, die met zijn wonderschone muziek wilde beesten en furiën kon intomen. De aanleiding tot die veronderstelling was de curieuze dialoog tussen de solist (die een zachte, melodieuze en rijkelijk geharmoniseerde partij speelt) en het orkest (dat overwegend luid, declamatorisch en monotoon optreedt). Pas na een bloedmooie cadenza – waarin Beethoven de triller heruitvindt – wordt het orkest 'getemd'.

Het langzame deel gaat quasi naadloos over in het afsluitende Rondo, waarin trompetten en pauken voor het eerst meespelen. De beweging opent met een stotterend marsje dat door de piano omgetoverd wordt in een dansende pianomelodie. Blikvanger van dit rondo is het neventhema: een wonderlijke 'dolce'-passage, waarin linker- en rechterhand van de piano wijd uit elkaar komen te liggen. De compositorische rijkdom van deze beweging is ronduit verbluffend:

op een tijdspanne van tien minuten zet Beethoven een waanzinnig totaalpakket voor van fantasievolle variaties, speelse omspelingen, subtiele transformaties, verrassende wendingen, ingenieuze klankkleuren en slimme kruisverwijzingen. Vrijwel niks in dit geniale rondo wordt letterlijk herhaald, waardoor je als luisteraar telkens wanneer je denkt te weten wat zal komen, op het verkeerde been blijkt te zijn gezet.

CARL NIELSEN - DE VIER TEMPERAMENTEN

'Muziek is leven, en zoals het leven: onuitblusbaar', schreef Nielsen over zijn *Vierde symfonie*. Hetzelfde geldt voor al zijn muziek: elke noot die hij neerschreef, zindert van energie en levenslust. Ook Nielsens Tweede symfonie barst los met explosieve openingsmaten. Het idee voor dit werk is terug te voeren tot een cafébezoek van de componist. In een kroeg op het platteland van Seeland zag hij een komische tekening waarin de vier 'temperamenten' of gemoedsstemmingen afgebeeld werden. Volgens de oude Grieken waren er vier menselijke gemoedstoestanden, die bepaald werden door het (on)evenwicht tussen lichaamssappen: 'cholerisch' (egocentrisch, extravert), 'flegmatisch' (kalm, rationeel), 'melancholisch' (introvert, neerslachtig) en 'sanguinisch' (energiek, optimistisch). 'In geen geval is mijn symfonie programmamuziek', zo haastte Nielsen zich te verklaren in toelichtingen over zijn *Tweede symfonie*. 'Mij gaat het bovenal om een globale indruk.' Toch kan je niet anders dan luisteren naar deze muziek met deze sleutel in handen.

Nielsen opent zijn *Tweede symfonie* met het 'cholerische' temperament. Nielsen trapt de symfonie af met een driftige, opvliegende geste gevolgd door een ziedende notensliert in de strijkers. Na een eerste climax presenteert de hobo een eerezuchtige, heroïsche melodie, die tegenwicht biedt voor het wilde, ongetemde hoofdmotief. Aan het eind kan de opgepote furiositeit geen kant meer op: Nielsen besluit zijn *All'egro choleric* met een woest setje opdooffers.

Allegro comodo e flemmatico, het 'flegmatische' tweede deel, is de kortste beweging van de symfonie. Daar is reden toe, aldus Nielsen. 'Het langzame, onverschillige type heeft moeite met het doorbreken van zijn flegmatische temperament. Daarom is dit deel zowel kort (hij wordt niet graag lastig gevallen) als ongevarieerd.' Toch is het een prachtige beweging met slaapliedjesachtige walstonen, die volstrekte gemoedsrust en tevredenheid uitstralen.

Het *Andante malincolico* verklankt als trage beweging het 'melancholische' temperament. Nielsen maakt er een haast Bruckneriaans adagio van, vol duisterdonkere strijkers, triest zuchtende motiefjes en zwaarmoedige climaxen. Hoewel af en toe een meer luchthartige passage aanbreekt, verzinkt de muziek steeds weer in impasse. Volgens de componist wordt de beweging gekenmerkt door 'een lange, tamelijk statische bewegingloosheid, waarin de verschillende partijen in elkaar verstrikken als in een net, waarna alles uitdooft'.

'*In de finale*', schreef Nielsen over het *Allegro sanguineo*, 'heb ik getracht om het basiskarakter te evoceren van een persoon die achteloos door het leven raast. Op één moment echter wordt hij bang en hapt hij naar adem'. Nielsen opent de beweging met optimistisch springerige muziek. Een plotse stilte en een tutti-passage met stamelende noten beelden het plotse opschrikken en ademhappen uit. Na enkele potsierlijke slotgebaren dwingt de componist het orkest op de knieën en schuift hij een bedachtzame, donkere fuga naar voren.

TOM JANSSENS

BIOGRAFIEËN

Antwerp Symphony Orchestra

Het Antwerp Symphony Orchestra is het symfonisch orkest van Vlaanderen, met de nieuwe Koningin Elisabethzaal in Antwerpen als thuisbasis. Onder leiding van vaste gastdirigent Philippe Herreweghe en eredirigent Edo de Waart wil het orkest een zo groot mogelijk publiek ontmoeten en inspireren met concertbelevingen van het hoogste niveau.

Dankzij eigen concertreeksen in Concertgebouw (Brugge), Muziekcentrum De Bijloke (Gent), Bozar (Brussel) en CCHA (Hasselt) bekleedt het orkest een unieke positie in Vlaanderen. In het buitenland wordt het Antwerp Symphony Orchestra uitgenodigd door de belangrijkste huizen en internationale concertreizen door Europa en Azië vormen een constante in de kalender.

Naast zijn reguliere concerten creëerde het Antwerp Symphony Orchestra een uitgebreid aanbod aan educatieve en sociale projecten, waarmee het orkest kinderen, jongeren en mensen met verschillende achtergronden doorheen de symfonische klankenwereld gidst.

Het Antwerp Symphony Orchestra maakt opnames voor gerenommeerde klassieke labels en richtte ook een eigen label op, waarin het focust op het grote orkestrepertoire, Belgische muziek en hedendaags klassiek.

Steven Osborne

"Some pianists gild everything they touch with their own personality; some are like chameleons, finding a new colour for each composer. Last night the wonderful Scottish pianist Steven Osborne did both, which lent the whole evening a miraculous air. . . every note seemed to vibrate with intelligence"

THE DAILY TELEGRAPH, 8 FEB 2016

"Sommige pianisten maken goud van alles wat ze aanraken met hun eigen persoonlijkheid. Soms is hij een kameleon, die een nieuwe kleur vindt voor elke componist. Steven Osborne doet beide. Over de hele concertavond hing een miraculeuze sfeer, elke noot leek te vibreren van intelligentie."

Emperor Concerto, Mostly Mozart Festival, New York

"With electric, blazing pianism, Mr. Osborne seemed to be trying to dispel any notions of lofty grandeur or imperiousness suggested by the work's bogus subtitle and bring the imagination and daring of Beethoven's conception back to the fore."

NEW YORK TIMES, 4 AUGUST 2014

"Met elektrisch, laaiend pianospel leek Osborne alle noties van pocherigheid of arrogantie, die door de misleidende ondertitel van het werk worden gesuggereerd, te willen verdrijven en de verbeelding en de durf van Beethovens werk te laten primeren."

Steven Osborne is één van de meest geliefde en gewaardeerde pianisten. Zijn inzicht en eigenzinnige interpretaties van een heel divers repertoire tonen een immense muzikale rijkdom. Hij stapelde dan ook al verschillende prestigieuze prijzen op, inclusief The Royal Philharmonic Society Instrumentalist of the Year (2013) en twee Gramophone Awards. Zijn residenties in de Londense Wigmore Hall, deSingel en het Bath International Music Festival, en meer recent het City of Birmingham Symphony Orchestra getuigen van zijn brede interesse en het enorme respect dat hij afdwingt.

Steven Osborne voerde pianoconcerti uit over de hele wereld, met belangrijke orkesten als Sinfonieorchester Berlin, Salzburg Mozarteum, Oslo Philharmonic, Finnish Radio Symphony, Danish National Radio, London Symphony, Royal Stockholm Philharmonic, Yomiuri Nippon Symphony, Australian Chamber Orchestra, St Louis Symphony, Aspen Music Festival and Mostly Mozart Festival at Lincoln Center.

Steven Osborne is een man van het brede gebaar en de veelzijdige interesses. Vorige zomer zorgde hij voor de wereldpremière van Julian Anderson's pianoconcerto "The Imaginary Museum" tijdens zijn veertiende passage bij The Proms. Dit seizoen verzorgt hij uitvoeringen met Bergen Philharmonic/Ed Gardner and Sydney Symphony/Ludovic Morlot. Naast de pianoconcerti van Beethoven, staan nog andere pianoconcerto op het programma dit seizoen: Brahms, Mozart tot Britten, Messiaen, Sjostakovitsj en Tippett. Enzovoort.

De recitals van Steven Osborne zijn vakkundig samengesteld en worden door publiek en pers gelauwerd, zonder uitzondering. De meest prestigieuze concertzalen blijven hem dan ook graag uitnodigen: Konzerthaus Vienna, Amsterdam Concertgebouw,

Philharmonie Berlin, de Doelen Rotterdam, Bozar Brussel, Suntory Hall Tokyo, Kennedy Center Washington, Carnegie Hall en uiteraard zijn meest geliefde plek The London Wigmore Hall. Als muzikale sparing partners noemen we: Alban Gerhardt, Paul Lewis, James Ehnes, Dietrich Henschel and Alina Ibragimova.

Er volgen nog heel wat hoogtepunten tijdens dit lopende seizoen: uitvoeringen met Bergen Philharmonic/Gardner, Danish National Symphony/Mena, Radio Symphonieorchester Wien/ Cornelius Meister, Gulbenkian Orchestra/Mena, Ensemble Orchestral de Paris, Sydney Symphony/Morlot and BBC Symphony/Vedernikov. Recitals brengen hem naar Rome, Mexico, Sydney, Wigmore Hall London en naar de US, waar hij in Lincoln Center Messiaen's Vingt regards sur l'enfant Jesus zal uitvoeren.

Steven Osborne is al 19 jaar Hyperion artiest, goed voor in totaal 26 releases. Dit jaar in oktober is de release gepland van solomuziek van Debussy. Ontelbaar haast zijn de awards: in de UK, Frankrijk, Duitsland en de USA inclusief twee Gramophone Awards, drie maal een Preis der Deutschen Schallplattenkritik Awards en een Choc in Classica Magazine, alsook verschillende Editor's Choices in Gramophone and Recordings of the Year van The Daily Telegraph, The Guardian, The Times and Sunday Times.

Zijn opnamen omspannen een brede reeks en smaak van pianistiek werk van Beethoven, Schubert, Debussy, Ravel, Liszt, Stravinsky, Prokofiev, Rachmaninov, Medtner, Messiaen, Britten, Tippett, Crumb and Feldman.

WWW.STEVENOSBORNE.CO.UK

Met dank aan streekproductenwinkel Lekker Limburgs
voor het schenken van een pakket met Herkenrode streekbier.

OM NAAR UIT TE KIJKEN

vr 16 mrt 2018 - 20 u - Sint-Quintinskathedraal Hasselt

BACHPLUS O.L.V. ERIK VAN NEVEL

Passieconcert Membra Jesu Nostri

Net zoals Pergolesi baadt deze passiemuziek van Buxtehude niet in diepe smart en bloed, maar overheerst een gevoel van intense liefde, mystieke hartstocht en troost.

muzikale leiding Erik Van Nevel **sopraan** Emilie De Voght, Elisabeth Hermans, Sarah Van Mol & Kristien Nijs **alt** Elisabeth Colson & Kerlijne Van Nevel **tenor** Stefaan Vandenbroucke & Wouter Bossaer **bas** Kai-Rouven Seeger & Philippe Souvagie **Gamba** Ronan Kernoa, Rebecca Lefèvre, Anne Bernard & Fredrik Hildebrand **viol** Dirk Vandaele & Marian Herssens **theorbe** Jurgen De bruyn **orgel** Wouter Dekoninck

HET VOLLEDIGE PROGRAMMA OP **CCHA.BE**